

Analiza obrade pandemijskoga leksika: od enciklopedija preko baze strukovnoga znanja do jednojezičnoga mrežnog rječnika

Maja Matijević, Martina Pavić i Lobel Filipić
Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje

Dani Mate Ujevića

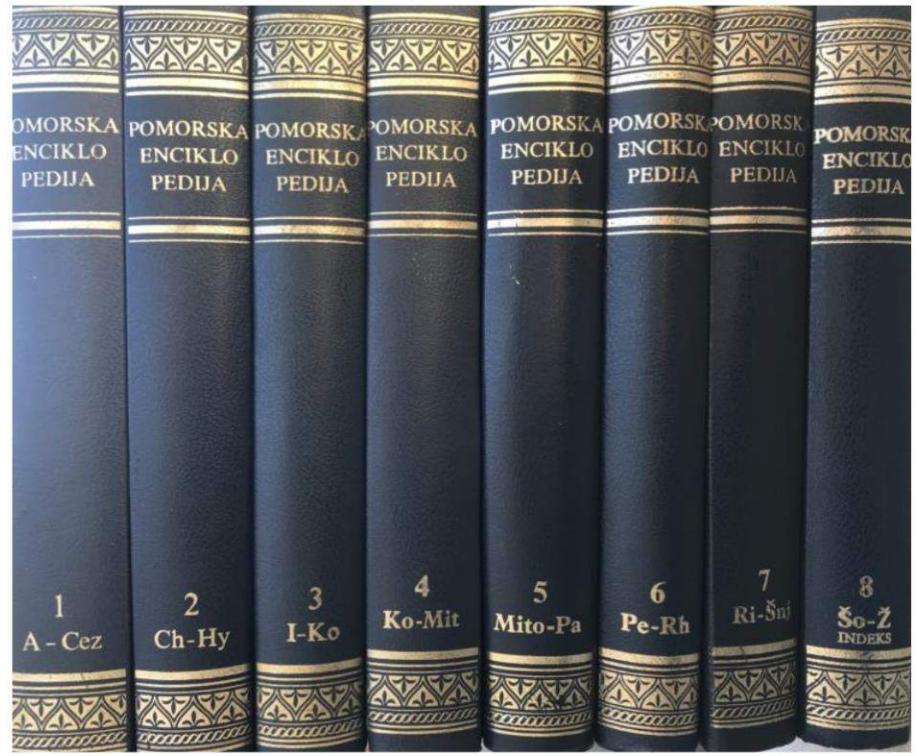
Imotski, 17. srpnja 2021.

Enciklopedije

- Hrvatska enciklopedija
  - glavni urednik: dr. Mate Ujević
  - Konzorcij Hrvatske enciklopedije, Hrvatski izdavački bibliografski savez, 1941. – 1945.
- Pomorska enciklopedija
  - direktor: Miroslav Krleža
  - glavni redaktor: dr. Mate Ujević
  - Leksikografski zavod FNRJ, 1954. – 1964.
- Hrvatska opća enciklopedija
  - glavni urednici: Dalibor Brozović (1. – 3. svezak), August Kovačec (4. – 7. svezak) i Slaven Ravlić (8. – 11. svezak)
  - Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1999. – 2009.

Enciklopedijski prikaz znanja

- struktura prikaza znanja u enciklopedijskom članku:
  - natuknica
  - definicija
  - dodatni opis
  - povijesni prikaz
  - zemljopisni prikaz
  - medicinski prikaz
  - tehnički prikaz
  - ...

bolest, poremećaj normalnih odnosa u organizmu sa specifičnim uzrokom i prepoznatljivim simptomima i znakovima. Nastaje као reakција организма на različite unutarnje ili vanjske štetne činitelje. B. je značajka samo živih bića a starija je od ljudskoga roda: tragove bolesti nalazimo već i na ostatcima prapov. životinja. Riječ bi jezično je svezana s praslav. korijenom bol, koji je jedan od subjektivnih simptoma većine bolesti. Definiranjem i klasificiranjem bolesti bavi se *nozologija*.

Bolesti čovjeka. Prema trajanju i žestini, bolesti se dijele na akutne i kronične. Mogu, nadalje, biti organske ili funkcionalne, opće ili lokalne, nasledne ili stecene, zarazne ili nezarazne itd. Često ih se dijeli prema zahvaćanju nekoga org. sustava (npr. bolesti dišnog sustava), prema patološko-anatomskom zbijanju (upale, tumori), prema karakterističnoj skupini oboljelih (djeciće, ženske, profesionalne, socijalne bolesti).

U med. praksi bolesti se prepoznaju (*dijagnoza*) prema tegobama što ih bolesnik osjeća ili promjenama kojih se na njemu opažaju (subjektivni ili objektivni znakovi bolesti, *simptomi*), a to često ovisi o izroku (*etiologija*). Bitne su pojedinstvenosti saznajući iz bolesnikova iskaza (*anamneza*). Početak očigledne bolesti ne mora se poklapati sa stvarnim početkom patološkog zbivanja, koje može početi već ranije (npr. *inkubacija* kod zaraznih bolesti), a katkad se b. u početku javlja netipičnim udovinom znacima (*prodromi*). Kad se jednom očituje, b. poprima svoj prirodniji tijek (*dekurzus*), ali na nj vilja djelovati liječenjem (*terapija*) kako bi se izbjegle *komplikacije* i postiglo željeno ozdravljenje (*sanacija*). Prema određenim značajkama u očitovanju i tijeku te u prirodi same bolesti može se predviđeti njezin ishod (*prognоза*): bolesnik ozdravi (ali do potpuna oporavka često još mora proći vrijeme *rekonvalescencije*, u kojem je katkad nužna *medicinska rehabilitacija*), ili zaostanu trajne posljedice (npr. *invalidnost*), ili pak b. završi smrtnim ishodom. Prebolje-
la se b. može opet vratiti (*recidiv*). Stupanj sklonosti ili otpornosti prema nekoj bolesti ovisi o dobi, spolu, preboljelim bolestima, na-
sljednjim osobinama, psihofiz. kondicij. i. soc. statusu. Osim toga,
na pojavnost neke bolesti utječe i raspodjela ostalih bolesti u istoj
populaciji u određenom vremenu i prostoru; na tu međuovisnost
u *patogenesi*, tj. zajednici svih patoloških stanja, prvi je upozorio
hrv. znanstvenik M. D. Grmek.

Tijekom pov. razvoja patologije postojale su mnoge teorije o naravi i sjedištu bolesti primitivni su narodi vjerojau da b. uzrokujući zli duhovi ili da je ona kazna bogova za grijehove (demonističko-teurgična koncepcija bolesti); u ant. medicinib. je poimana kao poremećaj ravnoteže tjelesnih sokova (humoralna teorija) ili poremećaj strujanja »životnog dah-a« (pneumatska teorija); u nekim starim kulturama, a i u eur. srednjovjekovlju, postojalo je vjerovanje o utjecaju nebeskih tijela na ljudski organizam (astrološka koncepcija); u XVI.-XVII. st. bolesti su se tumačile kao izraz krem. odn. mehan. poremećaja (ijatrotokemija i ijatrotizika); u XVIII.-XIX. st. sjedištem bolesti označivali su se pojedini organi (organska patologija), odn. same stanice (celularna patologija). Nakon bakterioloških otkrića L. Pasteura i R. Kocha dominira etiološka koncepcija bolesti, poč. XX. st. pozornost se pridaje konstituciji organizma, dok se u psihol. medicini stvara pojam psihosomatskih bolesti itd. Danas prevladava plurikausalno tumačenje bolesti, prema kojem postanak i razvoj bolesti uzrokuju različiti činitelji.

Dok su nekoć prevladavale zarazne bolesti, tuberkuloza i bolesti dojenačke dobi uzrokovane poremećajima prehrane (to je i današnja patologija zemalja u razvoju), u razvijenim zemljama prevladavaju kronične degenerativne i profesionalne bolesti te ozljede na radu i u prometu. Bolesti ovisnosti (alkoholizam i narkomanija) u porastu su, a HIV-bolest (AIDS, SIDA) izaziva zabrinutost zbog vrlo visoke smrtnosti. Sâmo proljećenje ljudskog vijeka donijelo je bolesti koje se prije nisu očitovale u tolikoj mjeri.

OLESLAV — BOLESTI

MOROSINI = MORSKA BOLEST

LIT.: G. Bresson, Istoria dell'ultima guerra tra Veneziani e Turchi in Illiria e Dalmazia, Venezia 1673 i 1676; Al. Lozzolini, Racconto istorico della nostra guerra con le Levante sotto lo condotta di Francesco Morosini 1684-1690 n.º, Venezia 1707; S. Rovinsky, Geschichte dokumentarisch von Venedig, 1833-01, Venezia 1853; H. Kreuzwayo, Geschichte von Venedig, III, Stuttgart 1934.

ljudi na brodovima, gađe se oboljeli od morske bolesti tjete, da će im bolest koristiti, te da — ukoliko povraćanje duže potraje — valja gledavati, a piti malo, te nipošto gledati u otvoreno more, dove se čovek ne navikne na brodski način života. Kao lijek daje se čaj od majčine dušice (timijan) pomiješan s medom i octom, ili voda, odnosno vino sa žgordinom. Prema receptu u *Lilium medicinæ Bernharda von Gordonicæ* iz 1303., preporučuje se udizanje svježeg zraka i mirisanih prćenog i octom natopljenoj krhu, a preparujuće se gibanje glave istodobno ali obratno od ljuštanja broda.

U pjesmi *The Pilgrim's Sea Voyage* iz doba Henrika VI., engleskog (1422–1471) opisuju se dosta točno glavni simptomi bolesti: gadjenje, povraćanje, umornost te srčane i želučne smetnje. François Rabelais (1494–1553) obolio je vjerojatno sam od morske bolesti, što možemo zaključiti po njegovom opisu bolesti u njegovom objenčaškom romanu *Gargantua i Pantagruel*. Heinrich Heine (1797–1856) je takođe opisao morskou bolesnost.

richt

Operacija u okviру Drugoga svjetskog rata, Otok M. bio je u početku nepristupačan u ruke Japana. U sklopu vojnih operacija za oslobođenje Filipina, poskraj 1944., Saveznici su odlučili da zauzmu i otok Morotai, kako bi saveznički avioni iz tog područja mogli napadati Filipine. Zadatak je bio povjeren agama generala Mc Arthuru.

Jaki napadi kopnene avijacije na japanske aerodrome na ličnjim otocima Halmahera, Celebes i Ceram, uoči desanta, neutralizirali su protivničke zračne snage na tim otocima, dok su veći brojni nosači aviona bombardiranjem Filipina, u sklopu podobnih operacija prema otoku Peleliu, priblje pritom neizravnu držku. Invazione snage (16.842 vojnika), prevezene transportnim jedinicama *Sedine flote*, uz podršku flotog odreda (3 teške i dve krstarecke, 10 razarača, 6 ekspornih nosača aviona i 8 eksportnih luka), uspešno su ušle u Maribor, voditi se u sastavu 1. divizije, ukrasile raznim stupnjima, noći iz strana opava, čunice, muškatičnih cvjetova, kuhane leće, raznih latverga ili elikstra. Prilikom su neka od pobrojanih sredstava služila i za vanjsku upotrebu. Konačno se preporučivalo stavljanje plijavica na trubu i poduzimanje pokusne vožnje u čamcu prije nastupa velikih putovanja. Takav se nazor, u više manje neprijenomljivoj obilici, održao sve do XIX. st., kada se konačno, zbog življeg pomorskih prometa i putovanja morem, počela proučavati morska bolest, da se prouči i prikladni načini za njezino sprečavanje i lijeчењe.

pridružila je jedna udarna grupa brojnih nosača aviona. Cen-
tralni pacifički snaga, te je nakon pripremljenih bombardiranja
ale desant izvršen gotovo bez gubitaka. Nakon osvajanja Moro-
va jugu u Pelehu na sjeveru, končano su se spojila oba kraka
prezegnog nadiranja (srednjopacifičke snage admirala Nimitza i
snage generala Mac Arthur-a na jugozapadnom Pacifiku) i stvoreni
preduvjeti za zajedničku operaciju prema Filipinima (v. Leyte).

LIT.: United States Strategic Bombing Survey, The Campaigns of the Pacific War, Washington 1946. Z. V.

MOROVNIK, $44^{\circ} 26' N$ i $14^{\circ} 44' E$, 5 m visok i nenastanjeno
otocij sjeverozapadno od otoka Oliba u južnom Kvarneru. Oko
15 nm sjeverozapadno od otocija nalazi se istoimeni plićina, koja
zbog isturene položaja opasna za plovidbu. Uz obalu Morovnika
laze se dobiti brakovi s relativno bogatom faunom (kanjići, turbani

MORPHOU, zašej na sjeverozapadnoj obali otoka Cipra, z malih luka duž njegove obale (Xeros, Lefka, Karavostasi, dr.) služi pretežno za izvoz ruda (bakar, pirit), koje se kopaju zaledu. Na podnom obalnom pojasu zašjeva uzgajaju se žitice, masline, agrumi i dr. M. ima željezničku vezu (uskrotničku) Nicoseom i Famagustom, a parobrodsku s ostalim obalnim selima na Cipru. Preko luka u zašjevu izvoze se, poređ ruda, poljoprivredni proizvodi, a uvoze: uglen, građevno drvo, metal, hrana i industrijski proizvodi.

MORSKA BOLEST (lat. *nauæa nautigantum*, franc. *les mal de mer*, engl. *sea sickness*, njem. *Seekrankheit*), poremejaj zdravlja vrijeme putovanja morem. Ide u red takozvanih *kinesez* (grč. *κύνης γαστρί*). Prilikom se stvarno ne radi o bolestima počinjenim smislu riječi, nego o naročitoj patološkom sindromu, nastaje zbog nepravilna i neobično gibanja tijela za vrijeme putovanja, a naziva se različito, već prema tome, koje je priznato sredstvo upotrijebljeno; tako govorimo o morskoj, avionskoj i riječnoj bolesti, o bolesti vlaka i automobilu, bolesti jahanja lava, koni, i t. d., dizala, padobrana, ljuštačke, te konsano o *lisez festuæ* (čovjek de tara).

Historijski podaci. Morska je bolest odavna poznata, ali se činu liječenju nije pridavala neka naročita važnost; štoviše, grčko-rimskie literature razabiravaju, da se, vjerojatno zbog vraćanja, što je redovito prati, smatrala kao pogodna za poboljšanje drugih bolnih stanja. U zbirici grčkih, rimskih i arapskih ravnenstvenih propisa („*Epitoma*“) Pavla Aiginete, koji je živio u Aleksandriji u V. st., malazi se noslavljivi „O načinu života i ravnopravnosti morske vode“ („*De aqua maris et de terre*“).

Struna

- struna.ihjj.hr
- terminološka baza hrvatskoga strukovnog nazivlja u kojoj se sustavno prikuplja, stvara, obrađuje i tumači nazivlje različitih struka radi izgrađivanja i usklađivanja nazivlja na hrvatskome jeziku
- nacionalni koordinator Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje, program provodi Hrvatska zaklada za znanost
- suradnja stručnjaka jezikoslovne struke sa stručnjacima drugih struka
- uređeno strukovno nazivlje važan dio standardnojezičnoga leksika i prepostavka opstojnosti hrvatskoga jezika

Struna

- dostupno 26 pojmovnika (među ostalim medicinske grane i pomorstvo)
- načela rada – stručnjaci pojedinih struka unose u bazu nazive svojih struka, njihove definicije i druge podatke, a jezikoslovci iz Instituta zaduženi za terminografsku i kroatističku provjeru predloženih naziva
- primjenjuje se prilagođena inačica tradicionalnoga terminografskog opisa koja počiva na načelima razrađenima u normama ISO-a (u okviru Tehničkoga odbora 37) i drugoj terminološkoj literaturi

Terminološki zapis

- oznake znanstvenoga područja, polja i grane kojima naziv pripada (prema ponuđenoj klasifikaciji) i oznaku potpodručja
- **preporučeni naziv na hrvatskome jeziku (jednorječni ili višerječni)**
- skraćeni oblik naziva
- oznaka za interdisciplinarni naziv
- vrelo naziva
- oznaka za stranu jezičnu odrednicu
- oznaka za autorski naziv
- **jezična odrednica** (vrsta riječi, naziv, ime)
- **definicija**
- vrelo definicije

Terminološki zapis

- kontekst
- vrelo konteksta
- istoznačnice (sinonimi), tj. istoznačni nazivi na hrvatskome jeziku i oznaka normativnoga statusa (dopušteni naziv, predloženi naziv, nepreporučeni naziv, zastarjeli naziv, žargonizam)
- istovrijednice (ekvivalenti), tj. nazivi na stranim jezicima
- podređeni naziv
- suprotnica (antonim)
- kratica na hrvatskome i/ili stranome jeziku

Natuknice

bolest

definicija

poremećaj sa specifičnim uzrokom i prepoznatljivim znakovima i simptomima

istovrijednice

engleski: disease
njemački: Erkrankung, Krankheit
latinski: morbus
talijanski: malattia

suprotnica

zdravlje

razredba

polje: temeljne medicinske znanosti
projekt: Hrvatsko stomatološko nazivlje

Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik

- ihjj.hr/mreznik
- od 1. ožujka 2017. do 31. srpnja 2021. godine
- projekt Hrvatske zaklade za znanost
- provodi se u Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje
- voditeljica projekta dr. sc. Lana Hudeček
- 19 suradnika

Hrvatski m

- ihjj.hr/mre
- od 1. ožujka
- projekt Hrvatski mrežnik
- provodi se u Zagrebu
- voditeljica je dr. sc. Lana Hudeček
- 19 suradnika

dr. sc. Lana Hudeček

voditeljica i urednica

dr. sc. Milica Mihaljević

urednica

dr. sc. Kristian Lewis

tajnik projekta

dr. sc. Matea Birtić

dr. sc. Goranka Blagus Bartolec

dr. sc. Joža Horvat

dr. sc. Željko Jozic

pomoćnik tajnika

dr. sc. Barbara Kovačević

Daria Lazić, doktorandica

dr. sc. Ivana Matas Ivanković

Maja Matijević, doktorandica

dr. sc. Josip Mihaljević

dr. sc. Bruno Nahod

mr. sc. Dinka Pasini

dr. sc. Ermina Ramadanić

dr. sc. Domagoj Vidović

dr. sc. Ivana Brač

dr. sc. Martina Kramarić

dr. sc. Nikola Ljubešić

izvanprojektna suradnica

izvanprojektna suradnica

izvanprojektni suradnik

Hrvatski mrežni rječnik – Mrežnik

- cilj je projekta izraditi slobodno dostupan, jednojezični, hipertekstni, korpusno utemeljen mrežni rječnik hrvatskoga standardnog jezika
- unutarmodulno i izvanmodulno povezivanje
- tri modula:
  - modul za odrasle izvorne govornike hrvatskoga jezika (10 000 natuknica)
  - modul za učenike nižih razreda osnovne škole (3000 natuknica)
  - modul za neizvorne govornike (1000 natuknica)

Modul za odrasle izvorne govornike (primjer)

banána **banana** ⓘ im. ž. (G banánē, DL banáni, A banánu, I banánōm; mn. NA banáne, G banánā, DLI banánama)

1 bot. **Banana je visoka zeljasta biljka tropskih krajeva nalik na palmu koja ima velike listove i cvjetove skupljene u cvat.**

- Prije nekoliko godina banane su počele davati plodove.

- Klimatske promjene: uskoro berba banana na prvoj plantaži u našem susjedstvu!

Što banana može? dati plod, rasti, uspijevati

Što se s banonom može? posaditi je

U vezi s bananama spominje se: berba, plantaža, uzgoj

2 bot. **Banana je duguljasti mesnat i hranjivi plod istoimene biljke obavijen debelom žutom korom.**

- Zato na kraju, za okrepu nakon ronjenja, preporučujem palačinke i limunadu, kolač i sok, vodu i bananu ili barem samo limunadu.

- Banane su prepune kalija, koji aktivira izbacivanje vode iz tijela; dobre su i grožđice ili svježe grožđe tijekom ljeta, a i dinja, lubenica, grejp, brusnice i sve češći gost naših tanjura, slasni avokado.

- Odvijte tjesto, premažite ga polovicom nadjeva i na oba duža ruba stavite banane.

- Banane ne rastu na drveću, one rastu iz korijenaste strukture koju proizvodi jedna stabljika koja se nalazi iznad tla.

Kakva je banana? nezrela, pohana razg., pržena, smrznuta, sušena, trula, ukusna, zelena, zrela, žuta

Što se s banonom može? dodati je (u ostale sastojke), jesti je, kupiti je, narezati je, oguliti je, staviti je (na biskvit, na vagu, u blender, u kolač, u mikser, u škrinju), uzeti je, voljeti je, zgnječiti je

Koordinacija: banane i ananas, banana i čokolada; banane i jagode, banane i grožđe, banane i jabuke, banane i kruške, banane i naranče

frazem: **biti u banani**

Biti u banani znači biti loše volje, biti neraspoložen, imati problema.

- Shema je poznata, imali ste perspektivan posao u rastućoj tvrtki, mobitel i laptop pri ruci dan i noć, smiješio se službeni auto i kartica... No, troškovi su nadmašili prihode, naplata je u banani i mladi je menadžer završio na zavodu za zapošljavanje.

- Država nam je u banani i bit će, jer se uvijek vraćamo u prošlost. Uvijek se vraćamo na ratove umjesto da gledamo u budućnost i borimo se za bolje sutra.

TVORENICA: bananica

tvorenice: bananin

Kolokacijska baza hrvatskog jezika: http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=banana&search_type=basic

Modul za učenike nižih razreda osnovne škole (primjer)

banana (banane) imenica

Rastavljanje na slogove: ba-na-na

1 Banana je tropска voćka slična palmi s ukusnim plodovima.

nasadi banana, plod banane

Drvo banane voli toplinu i ne podnosi temperature niže od 11 Celzijevih stupnjeva.

2 Banana je duguljasti jestivi plod te voćke koji ima debelu žutu koru.

sladoled od banane, torta od banane

Danas za užinu imam sendvič i bananu.

Modul za neizvorne govornike (primjer)

banana im. ž. (G banane, D banani, A bananu, L o banani, I s bananom; mn. N banane, G banana, D bananama, A banane, L o bananama, I s bananama)

Banana je žuto tropsko voće u obliku bumeranga.

- Zelene banane nisu ukusne.
- Banane u Hrvatsku stižu iz Afrike.
- Koliko košta kilogram banana?

frazem: biti u banani

žarg. **Biti u banani** znači imati probleme, osjećati se loše.

- Danas sam u totalnoj banani.
- Dobio je otkaz, baš je u banani.

Natuknica bolest u Mrežniku (modul za odrasle izvorne govornike)

bölest **bolest** im. ž. (GD bölesti, A bölest, L bolësti, I bölešću/bölesti; mn. NA bölesti, G bolëstī, DLI bolëstima)

Bolest je poremećaj rada organizma, nezdravo stanje organizma.

- *Moderna veterinarska medicina teži sprečavanju bolesti više nego liječenju, a u stočarstvu to je posebno izraženo.*

- *Stoga je i tema ovogodišnjeg Svjetskog dana borbe protiv raka Rak – jeste li znali?, usmjerena na podizanje naše kolektivne svijesti i glasa u ime poboljšanja općeg znanja o raku i prilika za razrješenje niza zabluda i mitova kojima je ova bolest još uvijek obavijena.*

- *Bolesti glasnica mogu paralizirati pjevača da više ne može nastupati, slomljena nogu može za neko vrijeme ili trajno onemogućiti sportaša da trenira i nastupa, bilo kakva bolest može svakog uspješnog čovjeka onemogućiti da i dalje radi u svojoj struci.*

Kakva je bolest? alergijska, autoimuna, crijevna, degenerativna, dječja, duševna, fizička, genska, genetska, gljivična, izlječiva, kardiovaskularna, koronarna, kožna, kronična, krvožilna, mentalna, morska, nasljedna, neizlječiva, očna, opaka, opasna, ozbiljna, plućna, prenosiva, psihička, psihosomska, respiratorna, reumatska, smrtonosna, srčana, teška, upalna, zarazna, zločudna, ženska; Alzheimerova, Chronova, Parkinsonova; bolest bubrega, bolest crijeva, bolest dojke, bolest jetre, bolest kralježnice, bolest metabolizma, bolest oka, bolest ovisnosti, bolest pasa, bolest pluća, bolest prostate, bolest srca, bolest štitnjače, bolest životinja

Što bolest može? harati, pogoršati se, pogoršavati se, pojaviti se, razvijati se, širiti se

Što se s bolešću može? dijagnosticirati je, dobiti je, imati je, izlječiti je, liječiti je, otkriti je, pobijediti je, pokupiti je, prihvati je, preboljeti je, prenositi je, prevenirati je, skrivati je, širiti je, tretirati je,

Koordinacija: bolest i liječenje, bolest i smrt, bolest i starost, bolest i zdravlje

U vezi s bolešću spominju se: faza, oblik, početak, posljedica, povijest bolesti, prevencija, razvoj, simptomi, stadij, tijek, uzročnik, znakovi

ANTONIM: zdravlje

dječje bolesti

¹ **Dječje bolesti većinom su zarazne bolesti od kojih obolijevaju pretežito djeca (ospice, šarlah, hripavac, rubeola itd.)**

- *Treba sumnjati kod djece na moguću upalu bubrega kad dijete ima visoku temperaturu a nema znakova upale dišnih puteva niti znakove neke dječje zarazne bolesti.*

- *Ospice (Morbilli) Zarazna akutna dječja bolest, jako proširena i prije uvođenja aktivne imunizacije (cijepljenja).*

Kakva je dječja bolest? akutna, kronična, zarazna; česta, rijetka, uobičajena

Što dječja bolest može? proći

Što se s dječjom bolešću može? izbjegići je, izlječiti je, preboljeti je, preživjeti je

U vezi s dječjom bolešću spominje se: cijepljenje, zaraza

U imenima: Klinika za dječje bolesti

dječje bolesti

1 Dječje bolesti većinom su zarazne bolesti od kojih obolijevaju pretežito djeca (ospice, šarlah, hripavac, rubeola itd.)

- Treba sumnjati kod djece na moguću upalu bubrega kad dijete ima visoku temperaturu a nema znakova upale dišnih puteva niti znakove neke dječje zarazne bolesti.
- **Ospice (Morbilli)** Zarazna akutna dječja bolest, jako proširena i prije uvođenja aktivne imunizacije (cijepljenja).

Kakva je dječja bolest? akutna, kronična, zarazna; česta, rijetka, uobičajena

Što dječja bolest može? proći

Što se s dječjom bolešću može? izbjegići je, izlječiti je, preboljeti je, preživjeti je

U vezi s dječjom bolešću spominje se: cijepljenje, zaraza

U imenima: Klinika za dječje bolesti

2 pren. Dječje bolesti početne su poteškoće, poteškoće povezane s početkom rada ili promašaji uvjetovani nedostatkom iskustva.

- Nadamo se da smo prerasli te dječje bolesti i da sada naše glasilo ima najbolje šanse postati pravo službeno mjesечно glasilo kluba sa svim mogućim obavijestima.
- Činjenica je da momčad sa Stanova igra sve bolje, ali još uvijek nije izlječila dječje bolesti.

koronavirusna bolest

Koronavirsuna bolest bolest je koju prouzročuje novi soj koronavirusa engleskoga naziva SARS-CoV-2 (teški akutni respiratori sindrom, koronavirus 2).

- WHO je izjavio da postoji visok rizik od širenja koronavirusne bolesti 2019. (COVID-19) u druge zemlje širom svijeta.
- Koronavirusna bolest izaziva probleme i u Velikoj Britaniji, gdje se na sveučilištima primjenjuju određene sigurnosne mjere.

SINONIM: COVID-19 :1

spolna bolest

med. **Spolna bolest zaraza je koja se najčešće prenosi spolnim odnosom sa zaraženom osobom.**

- Simptomatologija spolnih bolesti nije uвijek nužno vezana uz promjene na spolnom organu.
- Tijekom rata mnogi su se vojnici vraćali doma sa spolnim bolestima koštajući državu milijune dolara u medicinskim troškovima.
- Bilo da se radi o anonimnom ili poznatom donoru, vrlo je važno obaviti detaljne pretrage i utvrditi postoje li bilo kakvi genetski poremećaji ili pak spolne bolesti, poput AIDS-a.

Kakva je spolna bolest? druga (po čestoći), najraširenija, prenosiva

U vezi sa spolnom bolešću spominje se: epidemija, liječenje, nalaz, prevencija, prijenos, rizik, širenje, test

U imenima: Klinika za spolne i kožne bolesti

šećerna bolest

med. **Šećerna bolest poremećaj je metabolizma zbog povišene razine glukoze u krvi pri čemu dolazi do oštećenja različitih organa i dijelova tijela.**

- Šećerna bolest ima i to nezgodno svojstvo da vremenom napreduje, odnosno vremenom će trebati sve više lijekova, vjerojatno i u jačoj dozi da bi se razina šećera u krvi održavala normalnom.
- Podmuklost tipa 2 šećerne bolesti sastoji se i u tome da mnogi ljudi i ne znaju da boluju od šećerne bolesti jer rana faza bolesti može prolaziti bez nekih znatnih simptoma.
- Ova se vrsta šećerne bolesti ne mora se nužno liječiti inzulinskim injekcijama ako se adekvatnom dijetom i primjereno fizičkom aktivnoću te drugim lijekovima postigne zadovoljavajuća kontrola razine glukoze u krvi.

U vezi sa šećernom bolešću spominje se: dijagnoza, oblici, regulacija, stres, test, tip 1, tip 2,

U imenima: Svjetski dan šećerne bolesti

SINONIM: dijabetes :1

TVORENICA: bolestan, ANTONIM: zdravlje

Struna: <http://struna.ihjj.hr/naziv/bolest/16895/#naziv>

Kolokacijska baza hrvatskoga jezika: http://ihjj.hr/kolokacije/search/?q=bolest&search_type=basic

COVID-19

med. **COVID-19 bolest je koju prouzročuje novi soj koronavirusa engleskoga naziva SARS-CoV-2 (teški akutni respiratori sindrom, koronavirus 2)**

- Bolest COVID-19 prenosi se kapljičnim putem i izravnim kontaktom, preko kapljica sline ili sluzi govorom, disanjem ili kašljanjem zaražene osobe u blizini druge zdrave osobe.
- Osobe sa simptomima bolesti mogu doći u bolnicu samo uz prethodan dogovor lječnika s nadležnom bolnicom nakon što je lječnik postavio sumnju na COVID-19.
- 13. ožujka 2020. donesena je Odluka o proglašenju epidemije bolesti COVID-19 na području čitave Republike Hrvatske.

Što se s COVID-om 19 može? oboljeti od njega; preboljeti ga

SINONIM: bolest koronavirusna bolest :1

COVID ambulanta

COVID ambulanta ambulatna je namijenjena osobama kod kojih postoji sumnja na COVID-19.

- Pacijente s dišnim tegobama (npr. kašalj, nedostatak daha, gubitak njuha, curenje nosa) i/ili vrućicom, kao i one koji su bili u bliskom kontaktu s oboljelima od bolesti COVID-19 molimo da se (telefonski) javi u najbližu dežurnu COVID-19 ambulantu.

sinonim: kovidambulanta razg.

COVID bolnica

COVID bolnica bolnica je specijalizirana za liječenje bolesti COVID-19.

- U Srbiji 289 novozaraženih, šest preminulih; uspostavljena Covid bolnica u beogradskoj Areni (naslov)

COVID infekcija

COVID infekcija infekcija je koronavirusom, virusom SARS-CoV-2.

- ŠTO JE COVID INFEKCIJA I KAKO SE OD NJE SAČUVATI (naslov)

COVID odjel

COVID odjel bolnički je odjel specijaliziran za liječenje bolesti COVID-19.

- Poštovani,. informacije o pacijentima koji su na COVID odjelu možete dobiti na broju telefona 048 251 393 u vremenu između 12:00 i 13:00 sati.

COVID ordinacija

COVID ordinacija ordinacija je namijenjena osobama kod kojih postoji sumnja na COVID-19.

- Od 29.6.2020. počinje s radom COVID ordinacija na lokaciji Siget, Avenija Većeslava Holjevca 22, radno vrijeme je svaki dan 8.00 – 20.00 sati.

COVID pacijent

COVID pacijent pacijent je koji boluje od bolesti COVID-19

- U riječkom KBC-u trenutno 51 Covid pacijent (naslov)

◦ U studenome 2020. pojavljuje se u novinskim tekstovima i antonimna tvorenica *ne-COVID pacijent*.

COVID pozitivan

COVID pozitivan je kojemu je potvrđena bolest COVID-19, koronavirusna bolest

- U ovom naputku pišu detalji za brigu o osobi koja je COVID pozitivna u kućanstvu – sve što tu piše a odnosi se na čišćenje može se primjeniti takvo ili u nešto blažoj varijanti (ovisno o mogućnostima kućanstva) na osobe u samoizolaciji.

sinonim: kovidpozitivan

• Naziv COVID-19, koji se sastoji od pokrate i broja 19 između kojih se nalazi spajnica, ne može se sklanjati kao ostale pokrate u hrvatskome jeziku jer se padežni nastavak ne može umetati između pokrate i broja 19 i pisati npr. u genitivu COVID-a-19, a ne može se stavljati ni iza broja 19 i pisati npr. COVID-19-a. Ako se taj naziv baš mora sklanjati kao pokrata, npr. u nekim stručnim tablicama, onda se sklanja COVID-a 19, ali, budući da se time narušava službeni oblik pokrate (jer se miče spajnica ispred 19), ne preporučuje se takav zapis u široj, općoj upotrebi. Preporučuje se uz njega pisati imenicu/apoziciju *bolest* i sklanjati je, dakle *bolest COVID-19, bolesti COVID-19* itd.

tvorenice: kovidnot žarg

COVID-19

med. COVID-19 bolest je koju prouzročuje novi soj koronavirusa engleskoga naziva SARS-CoV-2 (teški akutni respiratori sindrom, koronavirus 2)

- Bolest COVID-19 prenosi se kapljičnim putem i izravnim kontaktom, preko kapljica sline ili sluzi govorom, disanjem ili kašljanjem zaražene osobe u blizini druge zdrave osobe.
- Osobe sa simptomima bolesti mogu doći u bolnicu samo uz prethodan dogovor lječnika s nadležnom bolnicom nakon što je lječnik postavio sumnju na COVID-19.
- 13. ožujka 2020. donesena je Odluka o proglašenju epidemije bolesti COVID-19 na području čitave Republike Hrvatske.

Što se s COVID-om 19 može? oboljeti od njeg

SINONIM: bolest koronavirusna bolest :1

COVID ambulanta

COVID ambulanta ambulatna je namijenjena

- Pacijente s dišnim tegobama (npr. kašalj, ne molimo da se (telefonski) javi u najbližu dežurnu sinonim: kovidambulanta razg.

COVID bolnica

COVID bolnica bolnica je specijalizirana za

- U Srbiji 289 novozaraženih, šest preminulih; u

COVID infekcija

COVID infekcija infekcija je koronavirusom,

- ŠTO JE COVID INFEKCIJA I KAKO SE OD N

COVID odjel

COVID odjel bolnički je odjel specijaliziran

- Poštovani.. informacije o pacijentima koji su n

COVID ordinacija

COVID ordinacija ordinacija je namijenjena

- Od 29.6.2020. počinje s radom COVID ordina

COVID pacijent

COVID pacijent pacijent je koji boluje od bo

- U riječkom KBC-u trenutno 51 Covid pacijent

◦ U studenome 2020. pojavljuje se u novinskim

COVID pozitivan

COVID pozitivan je kojemu je potvrđena bo

- U ovom naputku pišu detalji za brigu o osobi

◦ o mogućnostima kućanstva) na osobe u samoi

sinonim: kovidpozitivan

• Naziv COVID-19, koji se sastoji od pokrate i broja

◦ umetati između pokrate i broja 19 i pisati npr. u genitivu COVID-a-19, a ne može se stavljati ni iza broja 19 i pisati npr. COVID-19-a. Ako se taj naziv baš mora sklanjati kao pokrata,

◦ npr. u nekim stručnim tablicama, onda se sklanja COVID-a 19, ali, budući da se time narušava službeni oblik pokrate (jer se miče spojnica ispred 19), ne preporučuje se takav zapis u

◦ široj, općoj upotrebi. Preporučuje se uz njega pisati imenicu/apoziciju bolest i sklanjati je, dakle bolest COVID-19, bolesti COVID-19 itd.

tvorenice: kovidiot žarg.

Pojmovnik koronavirusa: <https://jezik.hr/koronavirus>

natuknica gr. odr. (naglašena paradigma)

Definicija

primjeri

kolokacijski blok (*Kakav je X?, Što X može?, Što se s X može?, Koordinacija; U vezi s X spominje se...)*

Antonim:

podnatuknica

¹ Definicija

primjeri

kolokacijski blok

² Definicija

primjeri

kolokacijski blok

Sinonim:

...

Tvorba:

Poveznice na druge izvore:

može se sklanjati kao ostale pokrate u hrvatskome jeziku jer se padežni nastavak ne može umetati između pokrate i broja 19 i pisati npr. u genitivu COVID-a-19, a ne može se stavljati ni iza broja 19 i pisati npr. COVID-19-a. Ako se taj naziv baš mora sklanjati kao pokrata, npr. u nekim stručnim tablicama, onda se sklanja COVID-a 19, ali, budući da se time narušava službeni oblik pokrate (jer se miče spojnica ispred 19), ne preporučuje se takav zapis u široj, općoj upotrebi. Preporučuje se uz njega pisati imenicu/apoziciju bolest i sklanjati je, dakle bolest COVID-19, bolesti COVID-19 itd.

Zaključak

- enciklopedija – opširniji prikaz pojma
- baza strukovnoga jezika – izvanjezični i jezični podatci, namijenjena stručnjacima
- (suvremeni mrežni) rječnik – opći leksik

Hvala na pozornosti!